ION CIOCANU
Institutul de Filologie
(Chişinău)

O NARAŢIUNE COGNITIV-INSTRUCTIVĂ DESPRE UN MILITANT PENTRU LIMBA ROMÂNĂ

Cartea de proză *Viaţă pe muchie de cuţit* (Chişinău, Editura Pontos, 2009) îl prezintă pe Simion Ghimpu în statura sa reală de luptător temerar pentru limba română, încă în condiţiile totalmente ostile afişării opţiunilor noastre fireşti. Dacă n-ar fi cutezat şi chiar perseverat, dacă n-ar fi ajuns în anumite relaţii cu un savant ca Ruben Budagov sau cu altul, ca Dmitri Mihalci, doi susţinători fervenţi ai limbii române, destinul scriitorului ar fi fost unul ordinar, după cum îl înfăţişează poezia lui. Or, protagonistul cărţii *Viaţă pe muchie de cuţit*, aidoma autorului, la început student chişinăuian şi angajat al organizaţiei statale „Inturist", apoi doctorand moscovit şi lector al unui grup de studenţi veniţi din Moldova, se afla, neafişat, printre minţile luminate care sperau să-i lumineze, la rândul lor, pe conaţionalii ţinuţi atunci în neştiinţa istoriei adevărate a neamului. Deşi conţine multe linii de subiect despre care merită să se discute, pentru noi personal noua carte a scriitorului e despre preocupările protagonistului ei pentru curăţenia şi frumuseţea neîntinată a limbii române, numită în acei ani „moldovenească". În 1965, la un congres al scriitorilor, trei literaţi de frunte – Mihai Cimpoi, Aureliu Busuioc şi Ion Druţă – îndrăzneră să vorbească despre necesitatea revenirii scrisului nostru la grafia latină, drept care congresul a fost declarat „naţionalist", întreaga scriitorime fiind chemată la respect şi supunere, ca alternativă celor întâmplate lui Nicolai Costenco, Nicolae Ţurcanu sau Ion Vasilenco, care în 1940 şi mai târziu pentru gesturi de aceeaşi natură au făcut ani grei de Gulag ori au fost supuşi unor suspiciuni şi chiar învinuiri deosebit de grave.

Dacă nu s-ar fi manifestat ca părtaş al elitei intelectuale a timpului, Simion Ghimpu ar fi evoluat nestingherit şi nesuspectat, şi s-ar fi afirmat în cadrul generaţiei sale în anii '60-'70, odată cu Anatol Ciocanu, Dumitru Matcovschi ş. a. Or, tânărul care se impunea într-un ritm obişnuit atenţiei multor săli arhipline – ale timpului încă sovietic – ar fi avut ce întreba şi chiar ce răspunde unor întrebări care răscoleau sufletele şi minţile elitei intelectuale de până la 1985 şi, mai ales, de după anul proclamării restructurării şi transparenţei de către Mihail Gorbaciov, ajuns ca prin minune în fruntea conducerii cu un picior în groapă a fostului „imperiu al răului". Orice am spune azi, am fost toţi „sub vremi" şi verticalitatea unora dintre noi în condiţiile ideologiei comuniste de odinioară n-a beneficiat de mângâieri pe cap. Cercetarea concretă şi obiectivă a intrării şi rămânerii în literatură a puţinelor talente îmbobocite prin anii '60-'70 şi chiar mai târziu e o acţiune cu rezultate surprinzătoare, într-un sens benefice generaţiilor succesoare.

Dar să deschidem cartea *Viaţă pe muchie de cuţit*, subintitulată oarecum pretenţios „Roman autobiografic". E adevărat că cititorul atent şi pătrunzător la esenţele nedezminţite ale faptelor narate de scriitor se alege – în urma savurării textului propus de Simion Ghimpu – cu o seamă de fapte semnificative pentru înţelegerea epocii şi, mai larg, a vieţii în general, şi cu o impresie adâncă, prilejuită de modalitatea narativă a prozatorului potenţial de până acum, impresie de care se întâmplă să nu prea beneficieze în cazul multor scrieri cu acelaşi subtitlu. Nu e mai puţin adevărat că istoria intrării în lumea artelor şi a afirmării lui Mircea Stejaru nu urmăreşte atât scopul unei ficţiuni fermecătoare şi captivante, cât pe acela al

BDD-A25945 © 2009 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:51:40 UTC)

exteriorizării unor adevăruri durute, pe care autorul nu că n-a avut nevoie să le inventeze, ci de care se va fi simțit de câteva decenii torturat şi dornic să se izbăvească de ele într-un mod firesc şi onorabil.

Studentul de la filologia română („moldovenească" în limbajul anilor '60), angajat pe post de ghid şi interpret al turiştilor sosiți din Republica Populară România, e un intelectual fin, dotat cu un acut simț al umorului, fără complexe de niciun fel, de aceea naiv, credul, îndrăzneț fără măsură; el se prezintă ca un amalgam de trăsături morale şi psihologice cu efecte nu totdeauna previzibile. Mircea Stejaru ascultă absolut liniştit vorbele doamnei Chiru: „M-am născut aici, în Basarabia, sunt româncă basarabeancă ca şi voi, vorbim aceeaşi limbă – româna". Numai seara, când „a fost chemat la şeful «Inturist»-ului" şi i s-a spus că „la asemenea provocări trebuie să reacționezi… să explici că în Republica Populară România se vorbeşte limba română, iar în Republica Sovietică Socialistă Moldovenească – limba moldovenească", personajul se dumereşte că „sunt urmăriți nu numai străinii, dar şi ghizii".

Dându-şi seama de acest adevăr, Mircea Stejaru se vede încolțit de gândul „cum de n-au mirosit ei cazul cu doamna Călinescu?...". Vorba e că în trenul „Prietenia" din Republica Populară România „printre excursanți era şi soția lui George Călinescu", drept care Mircea „a hotărât să o salute personal". Distinsa doamnă se interesează de unde e domnul ghid şi, aflând că e din Basarabia, îl întreabă simplu: „Şi ştiți de ce ați fost denumiți Republica Sovietică Socialistă Moldovenească, şi nu Republica Sovietică Socialistă Basarabeană?". Auzind răspunsul tânărului: „Nu ştiu", îi explică: „Păi, în 1924 s-a făcut Republica Sovietică Socialistă Autonomă Moldovenească, apoi s-a înscenat că moldovenii din Basarabia au aderat la «viața frumoasă» din Transnistria, adică din Republica Sovietică Socialistă Autonomă Moldovenească. Astfel, în 1940 au format Republica Sovietică Socialistă Moldovenească, iar în continuare urmăreau scopul ca la o anumită etapă la Republica Sovietică Socialistă Moldovenească să adere şi moldovenii de peste Prut. Adică să asimileze, «să pape» toată Moldova lui Ştefan cel Mare". Pentru Mircea Stejaru explicația aceasta a fost „o primă conversație ce avea să-l dumerească în tactica de colonizare treptată".

Oricum, activitatea de ghid şi interpret la organizația „Inturist" a constituit un început fulminant de biografie a personajului, început care – laolaltă cu alte fapte şi întâmplări – varsă multă lumină asupra destinului întortocheat şi complicat al scriitorului Simion Ghimpu, iar de altul – al tuturor intelectualilor cutezători ai timpului.

O întâmplare dintre cele mai interesante prin natura sa şi, indirect, prin urmările sale în destinul cetățeanului, profesorului şi scriitorului de mai târziu Simion Ghimpu a fost discuția lui Mircea Stejaru cu un maior de la securitate, care i-a propus să scrie un articol în care să critice „învățământul de la Universitatea de Stat din Chişinău" şi să renunțe la ea, ca apoi să intre la… Academia Teologică din Leningrad. „După absolvirea Academiei Teologice, îi face cunoscut planul de acțiuni maiorul securist, te trimitem la una din Academiile Teologice din Spania ori Franța, ca reprezentant al Bisericii Ortodoxe Ruse. Ştiu că studiezi aceste limbi. Te trimitem la doctorantură. Acolo scrii o teză de doctorat în teologie. Apoi urmează etapa cea mai interesantă. Odată revenit în țară, scrii articole în care renunți la religia ortodoxă, menționezi că ai comis o mare greşeală în viață, că religia este opium pentru oameni şi altele…".

Interesant, ne întrebăm, de ce maiorul securității îi dezvăluie tânărului şi neexperimentatului ghid şi interpret un plan atât de ademenitor şi, concomitent, atât de riscant? Pe ce se baza maiorul încredințându-i atare planuri? Sau poate îl încerca de minte, prevenindu-l tot atunci că „despre ceea ce o să-ți propun nu trebuie să ştie nimeni: nici mama, nici tata, nici frații, nici sora. Decizia o iei singur".

BDD-A25945 © 2009 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:51:40 UTC)

La atare întrebări se gândea şi protagonistul cărţii. „În capul lui Mircea bântuiau tot felul de gânduri: gândul despre dorinţa sa mai veche de a-şi face studiile într-un oraş mare, studii filologice (limbile romanice), gândul că el nu-şi poate minţi părinţii, fraţii şi sora, dar un gând urca mereu deasupra: absolvesc Academia, plec într-o ţară necunoscută (nimeni nu ştie unde mă aflu), susţin teza de doctor şi activez. Dar în caz de comit o greşeală care nu convine securităţii, mi se organizează un accident şi adio, viaţă. Şi nici părinţii, şi nici fraţii, şi nici sora, nimeni nu va şti cum şi unde a dispărut Mircea".

Aşteptarea maiorului a fost dată peste cap: „Nu, tovarăşe maior, nu!" „Te grăbeşti cu răspunsul, Mircea", ţine să-l corecteze maiorul. „Nu, nu mă grăbesc. În primul rând, eu nu pot minţi; în al doilea rând, nu-mi plac desfrâurile (aluzie la vorbele maiorului: „O să ai la dispoziţie fete dintre cele mai frumoase, baruri, hrană din ales…"); în al treilea rând, am gura spartă. Mai ales când iau un pahar, două, spun tot ce ştiu şi ce nu ştiu. Deci, încă o dată – nu!"

Mircea a rămas mulţumit că maiorul i-a permis să-şi continue activitatea de ghid-interpret, apoi şi de perspectiva de a lucra cu delegaţii din America Latină. Drept care se pune serios pe învăţarea limbii spaniole mai întâi fără profesor, apoi cu profesorul Vitalie Sorbală. De altfel, în strânsă legătură cu învăţarea limbii spaniole se află prima, magnifica şi enorma prin tragismul ei, traumă psihologică, îndurată de protagonistul naraţiunii, – relaţiile lui cu studenta Tamara Kuznețova. Ştia şi marele public câte ceva despre felul de a fi şi de a se manifesta al lui Mircea Stejaru ori deocamdată nu ştia, dar mama fetei îndrăgite de el a stat de neclintit între tineri, cu toate că şi propria ei fiică îl îndrăgise sincer şi adânc pe băiat: „Îngerul meu! Ce-ţi trebuie el ţie? De unde l-ai găsit pe capul nostru?! … Lasă-l în plata lui Dumnezeu, lasă-l în drumul lui! …"

Despărţirea lui Mircea Stejaru de fermecătoarea ruscuţă capătă, în contextul întregii naraţiuni, o conotaţie ideatică principială, poate chiar împotriva intenţiei obiective a protagonistului cărţii.

Setea de carte, de perfecţiune în domeniul limbilor romanice îl duce pe Mircea la Institutul de Artă Teatrală „Lunacearski" din Moscova, ca doctorand. Aici studiază dicţia şi pronunţia în limba literară moldovenească. Poate n-ar fi cazul să ne referim la activitatea propriu-zis ştiinţifică a lui Mircea Stejaru, dar tânărul poliglot sincer, cutezător şi – paradoxal? – naiv se angajează totodată profesor de limba maternă al unui grup de 21 studenţi sosiţi din Moldova, crezând conform constituţiei sale spirituale: „Aici n-o să-mi dea nimeni de urmă. O să predau ce şi cum ştiu eu, şi-a zis Mircea. O să predau limba moldovenească (conform ordinului), dar cu grafie latină. Apoi o să-i pun pe discipolii mei să asculte spectacole româneşti de pe discuri…".

Temerare intenţia şi acţiunile lui de a contribui eficient la formarea câte unei biblioteci în limba română (la ziua de naştere a fiecărui discipol mergea cu acesta la librăria moscovită în care erau puse în vânzare cărţi în limbile ţărilor democratice), dar s-a pomenit din nou cu un funcţionar de la securitate, Mazilu, care îi mai lămureşte o dată ceea ce-i spusese anterior şeful „Inturist"-ului de la Chişinău: „Republica Populară România are limba ei, limba română cu grafie latină, iar Republica Sovietică Socialistă Moldovenească are limba ei, limba moldovenească cu grafie chirilică. Iar mata eşti reprezentantul RSS Moldoveneşti şi trebuie să-ţi revezi metoda de predare".

Iese relativ simplu şi uşor şi din situaţia aceasta, mai ales că discipolii săi se dovediră înţelepţi, se acomodaseră perfect la grafia latină, înţelegeau – spre deosebire de şefii de la „Inturist" şi de cei de la Securitate – relaţiile dintre cele două limbi, care erau, de fapt, una şi aceeaşi. Dar printre alte încercări serioase prin care trece Mircea Stejaru în calitatea sa de profesor al elevilor sosiţi din Moldova, de „paznic la limba poporului său", cei douăzeci şi

BDD-A25945 © 2009 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:51:40 UTC)

unu de studenţi fiindu-i „şi plaiul, şi graiul, şi dragostea”, este şi aceea în care se pomeneşte când conducătorul artistic al studioului, distinsa personalitate a culturii ruse Olga Pâjova, indusă în eroare de un academician chişinăuian („numele de familie cu «cian» la sfârşit”), îl apostrofează violent, faţă de discipoli, că el le predă acestora o limbă străină, româna, şi nu „moldovenească”. Pentru moment, în dialogul înfiripat între Pâjova şi tânărul Stejaru intervine „un alt profesor, Boris Bibikov”, iar ceva mai târziu – un alt academician din Chişinău, Andrei Lupan, care i-a explicat doamnei Pâjova că în republică „are loc concurenţa între Şantia şi Basarabia”. Conflictul fiind aplanat, Mircea Stejaru îşi continuă munca de îndrumare a celor douăzeci şi unu de studenţi, obligaţiunea sa fiind să bată cu creionul în masă de fiecare dată când vreun discipol comitea greşeli de vocabular sau de ortoepie, dând semnalul căutării şi corectării greşelilor („Stătea în auditoriu şi bătea cu creionul în masă, bătea des, bătea insistent, bătea pentru plaiul său, bătea pentru graiul său”).

Probabil, n-o să acordăm aceeaşi atenţie şi altor linii de subiect (Mircea – Serghei Gherasimov, Marina Vladi, Sarita Montiel şi alte personalităţi, de la care „reprezentantul RSS Moldoveneşti” obţine interviuri, pe care, de altfel, le şi publică în revista „Moldova”, Mircea –Tamara – Emil; Mircea – Olga Pâjova – taxistul moscovit care nu se oprise în dreptul unei femei cu copil…), toate scrise cu îndemânare şi lăsându-se lecturate cu interes, pentru ca să urmărim firul naraţiunii despre lucrul protagonistului acesteia la un manual de dicţie şi pronunţie corectă. Vorba e că Mircea Stejaru obţine aprobarea temei de disertaţie, lucrează intens, publică articole la tema aprobată şi peste un an „prezentase la catedră o variantă a disertaţiei scrisă cu grafie latină în baza a douăsprezece spectacole ale teatrelor din Bucureşti: «Steaua fără nume», «Apus de soare», «Omul şi mârţoaga», «Gaiţele» şi altele”, însă „cei de la catedră s-au împărţit în două tabere. Una i-a mulţumit că le-a pus la dispoziţie atâta informaţie necunoscută de ei; altă parte, în frunte cu şefa catedrei Irina Kozleaninova, l-a atenţionat că, deşi teza în general e bună, totuşi el este reprezentantul Republicii Sovietice Socialiste Moldoveneşti, şi nu al Republicii Populare România şi, deci, trebuie să scrie despre spectacolele jucate pe scenele teatrelor din Moldova”.

A discutat şi între patru ochi (cu Kozleaninova), până „Mircea s-a văzut nevoit să cedeze şi să facă o altă variantă a disertaţiei”. Concluzia tânărului a fost că, „oricât s-ar fi străduit el să scoată la suprafaţă nişte adevăruri despre neam şi limbă, nu reuşea nici chiar la Moscova”. Mai mult, în urma discuţiilor de la catedra în cadrul căreia fuseseră realizate cele două variante ale tezei, amintindu-şi de spusele Olgăi Pâjova despre opiniile privind limba ale academicianului chişinăuian cu nume de familie terminat în «cian», tânărul savant nu era sigur că va susţine teza despre dicţie şi pronunţie. Siguranţa lui a apărut în clipa în care referentul oficial, profesorul moscovit cu renume mondial Dmitri Mihalci, l-a primit în apartamentul său, spunându-i: „Corect, foarte corect puneţi problema. Încercarea de a crea la Chişinău o limbă artificială a eşuat. A eşuat pentru că nu avea baza ştiinţifică justă. Trebuie să luptaţi pentru limba literară, la baza căreia stă limba marelui Eminescu, limba lui Ion Creangă, limba lui Vasile Alecsandri. Poftiţi disertaţia şi avizul…” şi s-a consolidat atunci când profesorul Mihalci şi-a rostit cuvântul la şedinţa Consiliului ştiinţific: „Dragi tovarăşi! Îndelungat şi complicat a fost drumul căutărilor în limba literară moldovenească contemporană. S-au găsit savanţi care au încercat să renunţe la limba literară care s-a format în secolul al XIX-lea pe baza graiurilor din împrejurimile Iaşilor şi să inventeze o limbă pe baza graiului din Transnistria. Inventarea acestei limbi, neavând o bază ştiinţifică, istorico-ştiinţifică, a eşuat… Cercetătorul s-a orientat bine în situaţia aceasta…”.

În acelaşi ton a vorbit la susţinere Olga Pâjova: „Recunosc, am fost influenţată de cei care au vrut să «inventeze» o limbă nouă… Am ajuns la momentul când am pus problema să fie eliminat Mircea Stejaru din aspirantură. Şi Mircea Stejaru n-a cedat. A spus că rămâne

BDD-A25945 © 2009 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:51:40 UTC)

paznic al limbii literare clasice, al limbii lui Eminescu şi a altora, că rămâne paznic chiar dacă ar fi eliminat din aspirantură. N-a cedat. Am cedat eu. Mi-a şoptit intuiţia că Mircea Stejaru are dreptate. Mircea a fost şi rămâne un credincios paznic al limbii poporului său…".

Am afirmat mai devreme că nu ne vom referi la alte linii de subiect ale naraţiunii *Viaţă pe muchie de cuţit*, dar cel puţin la relaţiile dintre Mircea Stejaru, studenta / actriţa / soţia sa Tori şi familia acesteia este absolută nevoie să facem trimitere. Nu numai pentru a releva suferinţele de ordin psihologic ale protagonistului naraţiunii (impresionante şi esenţiale şi acestea), ci şi pentru a ne apropia de un alt personaj, San Vasâlici, tatăl fetei, deci socrul lui Mircea, acuzat – nu fără temei – de un complot împotriva Puterii Sovietice stabilite în 1940 în Basarabia. San Vasâlici împreună cu fratele lui Mircea, Gheorghe, au nimerit în mâinile organelor de respect şi Mircea Stejaru a fost bănuit că ar fi fost iniţiatorul şi chiar călăuzitorul acţiunilor lor. În urma nenumăratelor cercetări / anchetări tânărul conferenţiar universitar este recunoscut nevinovat, ca unul căruia San Vasâlici şi fratele Gheorghe nu-i încredinţaseră tainele activităţii lor. Oricum, Mircea Stejaru continua să fie în ochii puterii, inclusiv în ochii şefilor săi de la instituţia în care lucra, un complotist împotriva statului sovietic, duşman, naţionalist etc.

În atare condiţii a fost nevoit să activeze protagonistul naraţiunii, înţelegând să rămână în continuare „un credincios paznic al limbii poporului său", să compună poezii în măsură să ridice în picioare săli grandioase de spectatori şi texte pentru cântece devenite şlagăre de la chiar prima lor audiţie publică.

Până să închidem cartea, am remarcat de multe ori ingeniozitatea construcţiei unui subiect literar capabil să reţină pentru multă vreme atenţia. Nici nu ne putem imagina să nu pomenim aici întreaga parte a doua a naraţiunii, *Împlinirea*, constând – în general – din găsirea fericirii personale de către protagonistul lucrării, din revenirea acestuia din şocurile insuportabile, în care l-a pus viaţa în anii respectivi (şi nu le-am enumerat pe toate), din regăsirea lui Mircea Stejaru între prieteni şi oameni de artă bine cunoscuţi, în cadrul unei nunţi tradiţionale cu datini, obiceiuri şi – mai ales – cu o mireasă pe care a visat-o o viaţă şi care l-a simţit, înţeles şi apreciat dincolo de toate celea prin câte trecuse el.

Probabil, încercarea noastră de a reproduce itinerarul şi atmosfera vieţii şi activităţii căutătorului de adevăr în condiţiile draconice ale dezmăţului ideologiei comuniste a anilor '60 şi de mai târziu nu este cea mai potrivită, drept care îndemnăm cititorul să caute cartea, să urmărească firul naraţiunii ei, să intuiască prototipurile personajelor (academicianul cu numele sfârşind în «cian» e neapărat Varticean, unul dintre «stâlpii» de neclintit ai limbii «moldoveneşti» deosebite de limba română; San Vasâlici Utiuc este cu siguranţă Alexandru Usatiuc etc.), să ia aminte la atitudinea profesorilor moscoviţi Ruben Budagov şi Dmitri Mihalci, care alături de alţi mari lingvişti ruşi şi de alte etnii ne-au susţinut în zbaterile noastre de a ne păstra limba în varianta ei clasică, formată în temeiul graiurilor din regiunea Iaşilor, deci limba română, şi de a nu pactiza cu limba lui Ion D. Ceban, «clădită» pe baza graiului râbniţean-tiraspolean. Viaţa şi activitatea lui Mircea Stejaru constituie o oglindă veridică a condiţiilor în care a fost pus să activeze nu doar acest fost student şi doctorand, ci întreaga generaţie a timpului respectiv. Mai întâi de toate, în dezvăluirea acestui adevăr constă importanţa şi valoarea cărţii *Viaţă pe muchie de cuţit*. Conştientizându-l, înţelegem de ce Simion Ghimpu a fost pus la index ani şi decenii, până să-i fi fost acceptat primul manuscris, acela al cărţii *Mereu*, din 1995.

Că e un „roman autobiografic" sau poate o memorialistică nitel diluată, se poate şi trebuie să discutăm. Că protagonistul naraţiunii e «împodobit» cu un nume de o simbolicitate prea directă şi chiar bombastică, pentru noi este în afara oricărei îndoieli; lui i-ar «merge» mai bine orice alt nume care n-ar scoate în prim-plan o tărie de caracter pe care Mircea

BDD-A25945 © 2009 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:51:40 UTC)

Stejaru s-a întâmplat nu o dată să n-o aibă. Că nu toate liniile de subiect sunt strâns legate de sarcina autorului de a dezvălui *căutările de sine* şi *împlinirea* personajului-cheie al „romanului" său ori se prezintă oarecum disproporţionate în raport cu contribuţia lor reală şi efectivă la realizarea concepţiei de ansamblu a lucrării, iar e o chestiune delicată de artă a compoziţiei operei epice. Nu în ultimul rând multişoarele greşeli de exprimare în textul autorului – într-o operă al cărei protagonist este „un credincios paznic al limbii poporului său" – ne taie setea de a considera *Viaţă pe muchie de cuţit* un roman. Dar şi aşa cum este, cartea certifică afirmarea lui Simion Ghimpu în domeniul prozei, concluzie cu atât mai justificată, cu cât în 2008 autorul a reuşit să editeze şi o „narațiune umoristică în nuvele" – *Jeep-ul şi Sănia de la Colonița*, a cărei lectură se soldează cu savurarea unui spumos şi antrenant comic de situaţie şi de limbaj, întemeiat pe fapte evident banale, ca procurarea, exploatarea şi încercarea de a se debarasa de o rablă de automobil, care se dovedeşte un adevărat chin pe capul stăpânului (Simion Ghimpu în persoană), al soţiei sale (aici fără nume), al naşului lor (Grigore Grigoriu, Dumnezeu să-l ierte!) şi al tuturor celorlalte personaje. Prozatorul e inventiv în dialoguri şi, îndeosebi, în explorarea poantelor. Dăm drept exemple două nuvele – *La început de cale de şofer* şi *Ca să vezi!...* În prima, după o jumătate de zi de chin cu maşina care nu se porneşte nicidecum, naratorul şi vecinul său găsesc mai mult întâmplător decât în urma unor chibzuinţe adânci cheia, care, de altfel, se afla… exact la locul ei de totdeauna, dar automobilul totuna nu funcţionează. Până vine la garaj un alt vecin, care îl întreabă pe Sănia dacă are «secretcă», adică întrerupător situat într-un loc ascuns al maşinii, de care ştie numai proprietarul.

„– Am, cum să n-am" îi răspunde acesta. „– Păi… scoate-o…". Sănia scoate întrerupătorul şi nu-i rămâne decât să se mire: „Fir-ar să fie al naibii!...".

În cea de-a doua nuveletă o ploaie mare îl prinde pe temerarul şofer într-un sat şi observă că farurile nu dau suficientă lumină. Trage el la casa de cultură din localitate, un bun cunoscut de-al său găseşte de urgenţă „un mecanic, doi şoferi, un electrician – un consiliu întreg". „Acumulatorul îi bun? Întreabă unul.

– Bun.

– Care acumulator, bre, dacă generatorul dă lumină? îl contrazice al doilea.

Sănia de la Colonița înalță capota.

– Şi generatoru-i la loc.

– Rezistenţele le-ai controlat? – întreabă al treilea.

– Controlat.

– Auzi mata, i se adresă un omulean care stătea mai într-o parte şi trăgea cu urechea la discuţie.

– Aud.

– Ai o cârpă?

– Am.

– Păi şterge farurile!...".

După care Sănia răsuflă uşurat: „Ca să vezi!"

Umorul lui Simion Ghimpu ia naştere, ziceam, din exploatarea când ingenioasă, când nu prea, a faptului banal, aflat – s-ar părea – la îndemâna oricui. Ceea ce nu va să însemne că autorul n-ar fi un umorist de calitate şi că nuvelele lui n-ar avea haz şi nu ne-ar deschide ochii la multe fapte absolut ordinare care se dovedesc însă atât de importante în unele momente ale vieţii noastre de fiece zi.

În primul rând prin narațiunea *Viaţă pe muchie de cuţit*, dar neapărat şi prin cărţulia *Sănia de la Colonița* Simion Ghimpu se afirmă azi şi în ipostază de prozator.

BDD-A25945 © 2009 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:51:40 UTC)